

به نام خداوند جان و خرد

تجدد آبادان

و

سنگهای آسمان

ابراهیم طغیانی

تجدد آبادان و سنت‌های اصفهان

نویسنده: ابراهیم طغیانی

چاپ اول: ۱۳۹۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: پردیس انش

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۴-۷۲۷۸-۱

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

سرشناسه	:	طغیانی، ابراهیم، ۱۳۲۴-
عنوان نام پدیدآور	:	تجدد آبادان و سنت‌های اصفهان / ابراهیم طغیانی.
مشخصات نشر	:	تهران: ابراهیم طغیانی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۹۶ ص.
شابک	:	978-964-04-7278-1
موضوع	:	آبادان - اوضاع اجتماعی
موضوع	:	آبادان
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۰ ۷۲۶ب/۳۰۷۱ DSR
رده‌بندی دیویی	:	۹۵۵/۵۲۷۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۷۲۸۷۲۲

فهرست

- یشگفتار: انگیزه‌ام از این نوشتار..... ۴
- ۱- تعالی یافتن به آبادان..... ۸
- ۲- جاذبه های طبیعی آبادان آن زمان..... ۲۲
- ۳- کار در جوامع سنتی و صنعتی..... ۴۱
- ۴- آب عامل آبادی ها..... ۵۶
- ۵- فرایند غذا در آبادان و سطح روستاها..... ۶۷
- ۶- لباس بومی و پوشاک مدرن..... ۸۳
- ۷- مسکن مدرن و خانه روستایی..... ۹۶
- ۸- مداوای سنتی و بهداشت مدرن..... ۱۰۸
- ۹- ارزش ها در دو جامعه سنتی و متجدد..... ۱۲۱
- ۱۰- امور روزمره در جامعه سنتی و صنعتی..... ۱۳۸
- ۱۱- مؤخره..... ۱۶۶

پیشگفتار

نگیزه‌ام از این نوشتار

با اندکی دقت در مطالب گوناگونی که از طریق وسایل ارتباط جمعی مطرح می‌شود، متوجه می‌شویم که در شرایط کنونی، آنچه بیش از هر مقوله‌ای از آن پرداخته می‌شود، بحث توسعه است. علت رواج این سرفصل در رسانه‌ها از آنجا سرچشمه می‌گیرد که هر شهروندی، ایده‌آل‌های خود را بر عرصه توسعه تحقق‌یافتنی می‌داند. حال فرقی نمی‌کند این شهروند مردی باشد که از نظر اقتصادی چشم به راه پول‌توجیبی از پدر یا صاحب مؤسسه اقتصادی مهمی که انتظار دارد به قدرت جهانی برسد، یا حتی شهروند بیماری که منتظر است دانشمندان برای درمان او، روی جدیدی کشف کنند. این‌ها همه چشمداشت و ایده‌آل‌های افراد جامعه است که خواسته‌هایشان را در سایه پیشرفت و توسعه ممکن می‌دانند.

در این راستا، محققان علوم مختلف نیز اندیشه‌هایشان را به نسبت تأثیر در توسعه درجه‌بندی می‌کنند و به کمک شاخص‌های علمی و آماری، سعی در تحلیل و توجیه آنها می‌نمایند. از سوی دانشمندان علوم انسانی می‌گویند برای تحقق و دستیابی به توسعه، ضرورت‌های بسیاری وجود دارد، از این‌رو توسعه در هر جایی، تحت تأثیر عواملی خاص پدید می‌آید. به دیگر کلام، کشورهای مختلف دنیا لزوماً از راهکار واحد و مشترکی به توسعه نمی‌رسند. بعضی در اثر انقلاب،

برخی تحت تأثیر جنگ، پاره‌ای با تکیه بر منابع طبیعی و بعضی ممالک در سایه منابع انسانی به رشد و توسعه دست یافته‌اند. از آن گذشته، توسعه تمامی آنها نیز در عرصه‌های مختلف به یک اندازه نبوده است. برخی توسعه اقتصادی بهتری یافته‌اند؛ گروهی توسعه سیاسی بیشتری پیدا کرده و بعضی به توسعه اجتماعی ارزشمندی رسیده‌اند. حال آنکه تمامی انواع توسعه به نوعی ریشه در یکدیگر دارند.

متأسفانه امروز ما از توسعه محروم مانده و در زمره کشورهای عقب‌مانده قرار گرفته، در صورتی که زمینه‌های فراوانی برای توسعه یافتگی در آن وجود داشته است. این پدیده نامطلوب باعث شده که در سال‌های اخیر، بهر تحلیل‌گران و فرهیختگان دلسوز کشورمان به‌طور جدی به دنبال ریشه‌یابی و شناسائی علل این عقب‌ماندگی برآیند. در ضمن هریک از این نشریات بینش خود به نتیجه خاصی رسیده و تأثیر عامل ویژه‌ای را موجب بروز این عقب‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی تشخیص داده‌اند. برای نمونه، گروهی استبداد چندهزارساله شاهنشاهی را باعث این پدیده معرفی می‌کنند و برخی نوع معیشت و شیوه تولید را عامل اصلی این عقب‌ماندگی دانسته و دسته‌ای تأثیر دولت‌های استعمارگر را عامل توسعه‌نیافتگی تشخیص داده‌اند و گروهی هم عوامل اجتماعی مختلفی را عامل عقب‌ماندگی و اعتقادات را دخیل در عقب‌ماندگی تاریخی معرفی می‌کنند. به هر روی، من ارتقای فرهنگی و فکری را زمینه‌ساز و تأثیرگذار بر پیشرفت و توسعه می‌دانم و از این منظر تجدد و نواندیشی ظهور یافته در آبادان را تا حدود زیادی یک توسعه اجتماعی دانسته و آن را سرآغاز تحولی نسبی در ایران تشخیص داده‌ام، در نتیجه کوشش

کرده‌ام در این نوشتار تجدید پیدا شده در آبادان را در تضاد با کهنه‌گرایی موجود و نهاده شده در مناطقی چون لنجان اصفهان دانسته‌ام. خوشبختانه حضور این و ظهور آن هر دو در قرن بیستم به وقوع پیوسته است. گاهی دست به مقایسه آنها هم زده‌ام.

آبادان، جزیره‌ای است که در جنوب غربی ایران و از نقاط مرزی کشور است، مدت‌ها هم مورد طمع عثمانی‌ها بوده، این جزیره تقریباً با بره‌ای همسایه است. درواقع می‌توان گفت این سرزمین نخستین نقطه‌ای از ایران و احتمالاً خاورمیانه بود که پذیرای ورود علوم و فنون آشنایی نفتی شرکت‌های عظیم اروپایی بویژه انگلیس شد و تجدید تحول در این خطه ظهور کرد. نقطه مقابل آن سرزمین، لنجان بود که در منطقه مرکزی ایران و از توابع استان اصفهان است که در جای جای آن آثار دوران خاندانی و چپاول به‌روشنی موجود بوده و تفکرات سنتی ارباب - رعیتی ایران در آن خطه به‌خوبی قابل درک بود. البته این پدیده جدا از دیگر نقاط ایران نبود، چرا که مناسبات ارباب - رعیتی در سراسر خاندان ایران سایه سنگین و شومی داشته است.

برای آشنایی بیشتر با آبادان و تاریخچه آن، مغرب‌زاده و مفیدی در کتاب (جامعه‌شناسی آبادان، نوشته آقای دکتر بهمن‌زاده و کتاب‌های دیگری چون خاک دامنگیر و کوچه‌های مرادآباد) نوشته آقای فرخ‌مهر) وجود دارد که خوشبختانه قیاس زمانی هم در آنها لحاظ شده و در مورد منطقه لنجان نیز کتاب‌هایی چون (لنجان تألیف آقای ساسان قادری و ریز (زرین‌شهر) اثر آقای مهندس پارسا) وجود دارد که این کتاب‌ها نیز دارای مطالب مفیدی پیرامون مشخصات

جغرافیایی و اقلیمی ناحیه لنجان اصفهان می‌باشند و علاقه‌مندان می‌توانند به آنها مراجعه فرمائید.

www.ketab.ir

۱- تعلق یافتنم به آبادان

طبق روایت‌های متعدد و گوناگونی که از مادر، مادر بزرگ و اقوام در کودکی من جوانی می‌شنیدم و همچنین برابر مستنداتمانند تازیخ تولد، مدرک تحصیلی و... اطمینان یافته‌ام که در حدود دو سال و نیمه‌گی، من توان بهاجری کوچک، با وسیله‌ای که تشخیص نمی‌دادم چه بود همپای مادر هم نمی‌دانم طی چه مدت و به همراه چند همسفر دیگر و به چه ترتیبی... اما همین قدر می‌دانم که در آن اولین سفر عمر خود، به همراه مادر و عمو، که در خردسالی آنها را خوب می‌شناختم، یعنی مادر و عمو، سرزمین جدیدی نقل مکان کردم. ماشین را کلاً تشخیص نمی‌دادم، ولی احساس می‌کردم که در محفظه‌ای روان قرار دارم که در آن احساس خفگی و تنگنا می‌کردم، چون در آن سن با شرایط پیش آمده، مجال تحرک نداشتیم و در جای معمولی و همیشگی‌ام نیز نبودم، حتی شب در گهواره‌ای که آن را نمی‌گفتند و به آن عادت داشتم نمی‌خوابیدم. حالا من در خواب هم در وضعیت نامساعدی بودم و آسایشی نداشتیم به این جهت در عذاب بودم و احساس بی‌قراری و ناآرامی می‌کردم. اصلاً تشخیص نمی‌دادم

۱- ننی گهواره‌ای بود که با پارچه و طناب تهیه می‌شد و با دو میخ بزرگ به دو